

pražský
studentský
summit

BACKGROUND REPORT

Reforma Rady Bezpečnosti

Adam Bařinka

adam.barinka@amo.cz

AMO.CZ

Obsah

1	Jak číst background	3
2	Úvod	3
3	Historické pozadí	4
3. 1	Vznik a vývoj RB	4
3. 2	Historický kontext	6
3. 3	Neefektivita RB	6
4	Současná situace	6
4. 1	Užití veta	6
4. 2	Nestáli členové	7
5	Možné návrhy reforem a jejich implementace	8
5. 1	In Larger Freedom	8
5. 2	Group of 4 (G4)	8
5. 3	Uniting for Consensus (UfC)	9
5. 4	Intergovernmental Negotiations (IGN)	9
5. 5	Aktivity Africké unie	10
6	Proveditelnost reforem	10
6. 1	Reformní opatření nevyžadující změnu Charty OSN	10
6. 2	Reformní opatření vyžadující změnu Charty OSN	11
7	Shrnutí	12

1 Jak číst background

Cílem backgroundu je poskytnout čtenáři přehled o Radě bezpečnosti OSN (dále také „Rada“ nebo „RB“). Po přečtení by měl mít čtenář jasnější pohled na problematiku reformních opatření a obecnou znalost existujících reformních návrhů, které by bylo možné použít do budoucna. Je v něm také nastíněno, jakým způsobem je případnou změnu možné schválit a zda se jedná o uskutečnitelný krok. Background slouží jako úvod do

problematiky a od delegátů se předpokládá další proaktivní studium tohoto tématu – pro další prohloubení znalostí slouží doporučené zdroje. Důležité jsou také otázky pro jednání, které delegáty mohou nasměrovat, jak tuto problematiku vnímají jejich stát a jakou roli budou zastupovat.

2 Úvod

Rada bezpečnosti OSN je hlavním organem Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) odpovědným za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti.¹ Na rozdíl od všech ostatních orgánů OSN jsou rozhodnutí vydávaná Radou právně závazná na základě Charty OSN (dále jen „Charta“) pro všechny členské státy OSN, což zahrnuje drtivou většinu mezinárodně uznávaných států – konkrétně 193 členských zemí a 2 státy se statutem pozorovatele.² Odpovědnost za zachování světového míru a mezinárodní bezpečnosti se mezi státy střídá, jelikož Valné shromáždění OSN (dále také „VS“) každé dva roky volí nové nestálé členy RB. Toto však neplatí pro státy se statutem stálého člena: Ruskou federaci, Spojené státy americké, Čínskou lidovou republiku, Francii a Velkou Británií.

Rozdělení mocenských sil v Radě reflektovalo geopolitickou situaci po skončení druhé světové války a již v druhé polovině 20. století se stalo terčem kritiky.³ Svět se od porážky Osy Berlin-Řím-Tokio zásadně změnil a spolu s ním se proměnila i bezpečnostní rizika. Postupně se tedy objevují návrhy, s nimiž přichází buď představitelé států samotných, odborná veřejnost či přímo personál OSN. Jedná se o návrhy na dílčí i celkovou reformu RB a některé z nich již byly dokonce prosazeny, celkově je však reforma náročným procesem, a tudíž se v komplexnější podobě zatím nekoná.⁴

3 Historické pozadí

Organizace spojených národů vznikala v době politických, společenských a ekonomických nejistot po 2. světové válce. Byla založena na popud tehdejších vrcholných politiků v čele s Winstonem Churchilllem. Důležitým autorem myšlenky byl v té době již bývalý americký prezident F. Roosevelt.⁵ Tehdejší svět nebyl natolik globalizován a propojen, jako je tomu nyní. Postupně se ovšem vytvářely bloky států okolo tehdejších vedoucích mocností – USA a Sovětského svazu, přičemž rozsáhlé oblasti Afriky a Asie byly stále pod koloniální správou zejména evropských zemí.⁶ Východiskem pro OSN bylo excelovat tam, kde její předchůdkyně (Společnost národů) selhala – v zachování míru.⁷

3. 1 Vznik a vývoj RB

Rada bezpečnosti, orgán podrobně zakotvený v Chartě, se poprvé sešla 17. ledna 1946 v Londýně, a to v počtu 11 členů.⁸ Ve snaze poučit se z předešlých nezdarů Společnosti národů byly vyslyšeny snahy ustanovit orgán s pravomocí podrobit členský stát suverénní moci – na tento popud vznikla právě RB.⁹ V původním složení, tj. 5 stálých členů a 6 členů nestálých, fungovala RB až do roku 1965, kdy vešla v účinnost změna Charty upravující složení RB. První rozložení sil v Radě bylo promítnuto do rozdělení míst pro rotující členy podle kontinentů a sfér vlivu.

3.1.1. Vývoj členství v RB po roce 1965

Mezi zakládajícími členy OSN bylo 6 států z Afrického kontinentu, přičemž začátkem 60. let tvořily státy tohoto kontinentu více než polovinu všech členů.⁹ Výsledek této změny vyvolané procesem dekolonizace na africkém kontinentu se projevil v usilování nově samostatných států o reflexi jejich potřeb a priorit v Radě. Jak již bylo zmíněno, počet členů Rady je ustanoven v Chartě OSN, naskytla se tedy pouze jediná cesta, jak dosáhnout adaptace a vývoje – změna Charty. Obsahem samotné rezoluce byla změna článků popisujících strukturu RB. Článek 23 byl změněn na znění, že Radu tvoří 15 členů. Výslovné vyjmenování pěti stálých členů zůstalo zachováno, a Valné shromáždění tedy začalo volit deset nestálých členů.¹⁰

Další významná změna nastala v roce 1971. Čínu do tohoto roku v RB reprezentovala tchajwanská Čínská republika, Valné shromáždění OSN však na návrh Albánie uznalo jako jediného reprezentanta Číny komunistickou Čínskou lidovou republiku, která tím získala místo v RB.¹¹ Poslední změna ve složení RB pak proběhla na začátku 90. let, kdy po rozpadu Sovětského svazu získal jeho místo nástupnický stát – Ruská federace.¹² Tyto skutečnosti založily v mezinárodním právu precedent nástupnických států do mezinárodních organizací.

„Východiskem pro OSN bylo excelovat tam, kde její předchůdkyně (Společnost národů) selhala – v zachování míru“

Společnost národů byla předchůdkyní OSN založená po 1. světové válce s cílem zachování světového míru. Před 2. světovou válkou ztratila po vystoupení hlavních mocností na relevanci a po selhání ve svém cíli byla rozpuštěna. Na její místo přišla OSN s většími pravomočemi a robustnější strukturou.

Obr. 1: Rozdělení počtu států podle regionálních skupin a stálí členové RB.

„Obsahem samotné rezoluce byla změna článku popisujících strukturu RB. Článek 23 byl změněn na znění, že Radu tvoří 15 členu. Výslovné vymenování pěti stálých členu zůstalo zachováno, a Valné shromáždění tedy začalo volit deset nestálých členu“

3. 2 Historický kontext

Autorita Rady bezpečnosti vyplývá z vůle zakládajících států OSN předcházet konfliktům ve světě či je řešit koordinovaně. Právní ukotvení tohoto orgánu lze nalézt v kapitolách V. až VII. Charty OSN.¹³ Odpovědnost nad rozhodováním si předávají veškeré státy mezi sebou, nerozhodují však vždy kolektivně, ale v rozmanitých rotacích Rady. Nestálí členové se mění po dvouletém období, ovšem pět stálých členů je součástí RB neustále.

3. 3 Neefektivita RB

Během studené války byla Rada paralyzována soupeřením Spojených států a Sovětského svazu – podívalme-li se na využívání práva veta v průběhu historie, Spojené státy a Sovětský svaz užily nejvíce veta mezi lety 1945 a 1992.¹⁴ Časté užívání veta vedlo k zablokování akceschopnosti RB v jakémkoli konfliktu, do kterého byla přímo či nepřímo zapojena některá z uvedených velmcí. Kvůli této paralýze muselo již v roce 1950 zasáhnout

Veto je institut, kterým disponují všechni stálí členové RB a který opravňuje tyto státy vetovat (rozporovat, odmítnout) závaznou rezoluci projednanou v RB. Veto je v RB nepřehlasovatelné.

4. 1 Užití veta

Při využívání veta problém nastává již v samotném projednávání, které svým vitem stálý člen znemožní.¹⁷ Jedná se o nejčastější formu blokace jednání na půdě RB. Institut veta byl původně zamýšlen jako pravomooc regulující pouze Radu. Stále problematičtější je však vliv stálých členů, který je natolik velký, že samotné vетování proniká i do zbytku struktur OSN, i když oficiálně v ostatních orgánech veto nefunguje.¹⁸ Podle diplomatů a akademiků hráje veto velkou roli primárně na symbolické úrovni a bude náročné tento institut komplexněji změnit.¹⁹

Je však pravdou, že od roku 1992 došlo k výraznému úbytku případů, během nichž bylo veto použito.²⁰

„Za částečný posun k reformě lze považovat rezoluci Valného shromáždění z dubna roku 2022, na jejímž základě se po užití veta sejde celé Valné shromáždění“

Valné shromáždění OSN, kdy přijalo Rezoluci Valného shromáždění 377 A, tzv. Uniting for Peace, která dává Valnému shromáždění možnost zastoupit Radu během ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti, pokud dojde k zablokování Rady pomocí veta.¹⁵ Tento mechanismus v podstatě od 80. let postupně odumírá – primárně kvůli ústupu bipolarizace světa. Mechanismus je však stále možné využít, a stal se tak např. v roce 2022 ve vztahu k ruské invazi na Ukrajinu.¹⁶

4 Současná situace

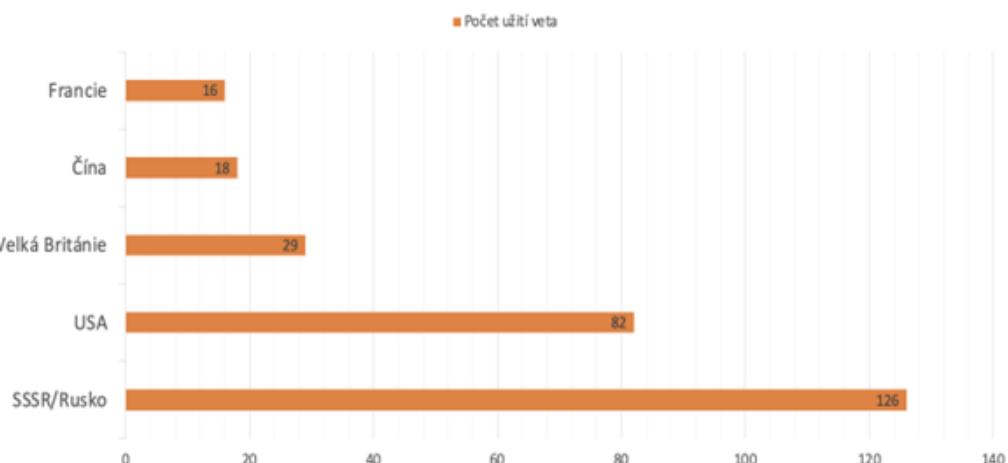
V současnosti jej využívá znatelně častěji Ruská federace než Spojené státy, během studené války tomu bylo naopak.²¹ Spojené státy americké uplatňovaly veto během studené války primárně v případě rezolucí kritizujících Izrael a počínání USA v Asii.²² SSSR a Rusko poté vetuje rezoluce převážně v návaznosti na vlastní vojenské operace. Jako nejaktuálnější příklad může sloužit zablokování projednávání a vydání rezoluce RB v případě války na Ukrajině.²³ Na poli Valného shromáždění došlo na to konto ke vzniku iniciativy, která považuje užití veta zatolik závažné, že je třeba toto veto projednat na Valném shromáždění. Tato snaha, známá jako Veto Initiative, byla schválena a nyní se Valné shromáždění sejde vždy při užití veta. Členské státy mohou situaci komentovat a podávat k ní připomínky, ty však nemají žádné faktické dopady.²⁴

4. 2 Nestáli členové

Jak již bylo zmíněno, kromě stálých členů v Radě zasedá od roku 1965 také 10 nestálých členů, kteří jsou voleni Valným shromážděním na dvouletý mandát dle regionálního klíče.²⁵ Klíč používaný k férovému zastoupení států je následující: jeden zástupce východoevropských zemí, dva zástupci latinské Ameriky (zádná změna oproti minulému klíči na rozdělení křesel), dva zástupci západní Evropy a ostatních,²⁶ dvě místa pro Asii a Pacifik a tři místa pro Afriku, přičemž z toho jedno křeslo z posledních dvou kategorií musí připadnout majoritně arabskému státu.

Přiložená tabulka popisuje srovnání regionálních skupin, počet členů a jejich zastoupení v rotacích RB v průběhu let. Je patrné, že některé skupiny jsou zastoupeny disproporčně – je proto žádoucí, aby se klíčem regionálních skupin RB při svém jednání zabývala.

Veto je institut, kterým disponují všichni stálí členové RB a který opravňuje tyto státy vetovat (rozporovat, odmítnout) závaznou rezoluci projednanou v RB. Veto je v RB nepřehlasovatelné.

Obr. 2: Četnost užití veta podle státu.

Skupina	členů	%	stálí čl.	%	volení čl.	%	% člen. celk.
Afrika	54	28	0	0	3	30	20
Asijsko-pacifická oblast	53	27,5	1	20	2	20	20
Latinská Amerika a Karibik	33	17,1	0	0	2	20	13
Západní Evropa a ostatní ²⁰	28	14,5	3	60	2	20	33
Východní Evropa	23	12	1	20	1	10	13

Obr.3: Porovnání zástupcu jednotlivých regionálních skupin.

5 Možné návrhy reforem a jejich implementace

V následující kapitole jsou shrnuty praktické návrhy reforem, které byly projednávány Radou. Zaměříme se na návrhy již zamítнутé, na nichž si ukážeme proces schvalování a také nálady v RB. Budou představeny rovněž koncepty, které čekají na projednání a mohou být do budoucna řešením neefektivity RB.

5. 1 In Larger Freedom

Známým bojovníkem za reformu Rady a vyšší zastoupení rozvojových zemí je bývalý generální tajemník OSN Kofi Annan, který v roce 2005 představil zprávu In Larger Freedom.²⁷ Generální tajemník v ní kladl důraz na tři kritéria, která musí splnit každý budoucí reformní návrh, a to větší reprezentativnost, ochotu a taktéž schopnost jednat, když to bude potřeba. Jednalo se však spíše o přání než o příslib s reálnými dopady.

Pro naše téma přinesla tato zpráva primárně dvě důležité varianty reformy RB. Počet států zasedajících v RB měl být nově 24. Další změnou společnou pro obě varianty byla transformace klíče regionálních skupin, který měl být změněn ryze geograficky, a to podle kontinentů.²⁸

Varianta A spočívala v návrhu na vytvoření zcela nového členství, které mělo být formou voleného zástupce dané regionální skupiny – pokud by byl čtyřletý mandát neúspěšný,²⁹ daný stát by již nebyl zvolen, ale pokud by stát v tomto úkolu uspěl, mohl by být zvolen znovu. Daná úprava měla za cíl posílení odpovědnosti za vykonávání mandátu v RB vůči regionální skupině, kterou stát reprezentuje.

Druhou variantou úpravy členství, která vyšla ze zprávy In Larger Freedom, je vytvoření nových křesel pro stálé členy, a to poměrně ve velkém počtu šesti

„Počet států zasedajících v RB měl být nově 24. Další změnou společnou pro obě varianty byla transformace klíče regionálních skupin, který měl být změněn ryze geograficky, a to podle kontinentů“

nových křesel.³⁰ Zpráva tyto státy explicitně neurčuje. V odborné veřejnosti však převládá názor, že návrh počítal s nastoupením zástupců Group of 4 a dvou států Afrického kontinentu. Zbylé tři mandáty by byly nestálé a byly by voleny podobným způsobem, jako je tomu dnes. Tato varianta nemluví o změně regionálních skupin.³¹

5. 2 Group of 4 (G4)

Jedná se o skupinu 4 států – Brazílie, Německo, Japonsko a Indie – usilujících o získání stálého členství v Radě.³² Není náhodou, že skupina obsahuje dva hlavní poražené státy 2. světové války – tyto státy nebyly připuštěny k rozdělování stálých míst v RB při jejím vzniku v důsledku politického rozložení sil po 2. světové válce,

	Současnost	varianta A	varianta B
stálí členové	5	11	5
členové volení na 2 roky	10	13	11
členové volení na 4 roky	0	0	8

Obr.4: Srovnání návrhu reforem – In Larger Freedom.

avšak za více než 70 let se vypracovali k ekonomické prosperitě a politické stabilitě.³³ Dalším členem této skupiny je Indie – nejlidnatější stát světa, jaderná i ekonomická velmoc.³⁴ V neposlední řadě do G4 patří také Brazílie – silný hráč na jihoamerickém kontinentu.

G4 formálně usiluje rovněž o vytvoření dvou stálých křesel pro zástupce Afriky, v tomto se však jedná spíše o ústupek Africké unii. Návrh počítá i s navýšením počtu nestálých členů z 10 na 14. Diskutovanou variantou zůstává i křeslo pro EU jako organizaci, a to v alternativě ke stálemu členství Německa.³⁵

	stát	členství (roky)
1.	Brazílie	20
-	Japonsko	20
2.	Argentina	18
3.	Kolumbie	14
-	Indie	14
-	Pákistán	14
4.	Kanada	12
-	Itálie	12
-	Německo	12

Obr.5: Počet členství v RB členu G4

Výsledkem iniciativy těchto států bylo předložení reformního návrhu, který počítá se zvýšením členů RB na 25. Na návrhu spolupracovala skupina společně s dalšími 23 členskými státy.³⁶ Ten počítá také s dalším řešením – zavedením 15letého zkušebního období nového systému, přičemž právo veta by bylo novým stálým členům umožněno až po uplynutí této lhůty. Toto však neřeší druhý největší problém, který je stežejním bodem diskuzí, totiž právě právo veta.³⁷

Stěžejní argument této skupiny vychází ze článku 23 Charty.³⁸ Charta vysvětluje udělení stálého členství v roce 1945 největší mírou přispívání na světovém míru, ale také spravedlivým zeměpisným rozložením – touto optikou by podle států G4 měly být také stálými členy. Japonsko je druhý, Německo třetí největší přispěvatel do rozpočtu OSN,³⁹ Indie se naopak řadí mezi dva největší poskytovatele jednotek do mírových misí.⁴⁰ Dalším argumentem, který členové skupiny akcentují, je míra počtu opětovných zvolení těchto států.⁴¹ Na

přiložené tabulce je jasné zřetelné, že státy G4 jsou regionálními hráči se silnou místní podporou ve svých geografických skupinách. V tabulce níže jsou seřazeni nestálí členové dle celkové délky svého mandátu (jeden mandát je vždy dvouletý).

5. 3 Uniting for Consensus (UfC)

Uniting for Consensus je významnou skupinou států usilujících o reformu RB.⁴² Seskupení vzniklo na popud italského velvyslance při OSN Francesca P. Fulciho jako protipól skupině G4.⁴³ K Itálii se připojili Egypt, Mexiko a Pákistán. Tyto státy se snažily oddálit, nebo v nejlepším případě zrušit, reformní nálady ve formě navýšení počtu stálých členů. Oficiální argumentace byla, že rozšíření RB o další stálé členy není řešením základního problému, a to reprezentativnosti a elitářství, které se vyskytuje mezi stálými členy na půdě RB. Za neoficiální důvod pro tuto argumentaci je považována obava států z dominance regionálních soupeřů často zastoupených ve skupině G4. Státy UfC se snaží o větší zapojení nestálých členů do finálního procesu rozhodování v RB. Do této skupiny se později přidali další významní političtí a ekonomičtí hráči mezinárodní scény – Argentina, Kanada a Turecko.⁴⁴

V roce 2005 na Valném shromáždění tato skupina navrhla rezoluci ve snaze reformovat RB s hlavní myšlenkou navýšení počtu nestálých členů o 10 na celkový počet 25 členů RB.⁴⁵ Na 60. zasedání Valného shromáždění OSN byl tento návrh zamítnut, avšak státy spojené pod UfC nepřestaly se svou aktivitou, která se projevuje převážně v jednáních uvnitř skupiny a ve snaze získat širší podporu pro svoji myšlenku.⁴⁶

5. 4 Intergovernmental Negotiations (IGN)

IGN je oficiální platforma pro diskusi a přípravu nových reformních návrhů.⁴⁷ S touto platformou přišli zástupci Lucemburska a Spojených arabských emirátů v roce 2015. Většina států OSN se shodla, že IGN se stane primární oficiální platformou pro všechny budoucí reformní návrhy. Tato iniciativa však narází na neefektivitu, a členské státy proto nadále hledají jiné metody přípravy reformních návrhů a prostor pro hledání jejich podpory.⁴⁸

5. 5 Aktivity Africké unie

Africká unie (dále také „AU“) je mezinárodní organizace zastupující státy na Africkém kontinentu. Státy sdružené v této mezinárodní organizaci mají širší cíle než pouhé prosazení reformního návrhu. Snahou je větší zařazení afrických států v Radě a jejich větší podíl na udržování bezpečnosti ve světě.⁴⁹ Daný reformní návrh byl projednáván na 59. Valném shromáždění v roce 2005. Africká unie v tomto návrhu prosazovala vznik nových stálých členů a nový regionální klíč rozdělení míst pro nestálé členy. Nový klíč by spočíval ve vytvoření institutu stálého člena pro regionální uskupení a v této roli by se jednotlivé státy střídaly.⁵⁰ AU trvala na tom, aby členské státy na pozici stálého člena měly ihned veškerá práva – primárně právo veta – oproti návrhu G4.⁵¹ Postoj v Africké unii je založen na poměrně konzistentní spolupráci států ve snaze získat místo stálého člena nebo

přinejmenším nová křesla pro nestálé členy.⁵² Posílení africké pozice ve formě přítomnosti v RB na platformě stálého členství by napomohlo zaměřit více pozornosti na řešení vleklých konfliktů na Africkém kontinentu. Otázkou však zůstává, kterému státu by měl být případný statut stálého člena Rady přisouzen.⁵³

„Snahou je větší zařazení afrických států v Radě a jejich větší podíl na udržování bezpečnosti ve světě.“

6 Proveditelnost reforem

Zmíněná reformní snažení jsou zařaditelná do dvou skupin: za prvé kroky vyžadující změnu Charty OSN, za druhé kroky proveditelné i bez změny Charty OSN.

6. 1 Reformní opatření nevyžadující změnu Charty OSN

Jedná se spíše o reformy procesního charakteru, a tudíž nepůjde o modifikace ovlivňující samotnou podstatu fungování. Zásadním dokumentem upravujícím procesní záležitosti v RB, jako jsou průběh jednání či rotace předsednictví, je jednací řád. Ten ovšem, jak tomu bývá u většiny mezinárodních organizací, není pevně daný a oficiálně schválený. RB od svého založení funguje na provizorním jednacím řádu (*Provisional Rules of Procedure*). Charta OSN totiž v článku 30 uvádí, že se RB na svém jednacím řádu usnáší, a tak od roku 1946, kdy došlo k prvnímu usnesení nad jednacím řádem, jde stále o provizorní jednací řád, který byl ale od té doby celkem jedenáctkrát upravován. Poslední z úprav je z roku 2017.⁵⁴ ⁵⁵ Formální kodifikování jednacího řádu tak sice nemusí představovat nezbytně prostor pro reformu, nicméně může fungování RB formálně vylepšit.

Významným aspektem fungování RB je to, co se děje v pozadí a během neformálních setkání. Charta

ukládá RB povinnost pozvat strany zúčastněné ve sporu na zasedání RB a také dovoluje zahrnout na jednání stranu, o které rozhodne, že se jí projednávaná agenda týká.⁵⁶ Od roku 1992 nicméně probíhají i tzv. *Arria-Formula Meetings*. Jde o neformální setkání RB se zástupci reformních iniciativ sloužící RB k vyslechnutí jejich postoje k situaci. Nemusí nicméně jít pouze o státy. Často jsou součástí setkání i zástupci různých organizací nebo zástupci jiných orgánů OSN. Proces těchto neformálních setkání není dosud nijak kodifikován, a řídí se tudíž spíše historickým precedentem.⁵⁷ Právě posílení aspektu neformálních setkání a konzultací může představovat způsob většího zapojení nečlenů RB do jejího fungování.

Omezenou možnost zasáhnout do fungování RB bez změny Charty OSN má i Valné shromáždění. Valné shromáždění volí jednotlivé kandidátské země z předem definovaných regionálních skupin na místa nestálých členů RB. Rozdelení států do regionálních skupin a následná volba přesně daného počtu nestálých členů podle předem určeného klíče mohou být poté upraveny rezolucí Valného shromáždění.⁵⁸

6.2 Reformní opatření vyžadující změnu Charty OSN

Jelikož je fungování Rady upraveno přímo v Chartě OSN, pro zavedení markantnějších opatření je nutné novelizovat právě tento dokument. Do této skupiny úprav můžeme zařadit většinu zásadních opatření, a to takových, která by měla vliv na podstatu fungování orgánu. Charta konkrétně zakotvuje tyto principy:

- a. počet členů Rady bezpečnosti – určení stálých a počet nestálých členů;⁵⁹
- b. mechanismus výběru členů podle regionálního klíče;
- c. funkční období volených členů a způsob volby členů Valným shromážděním;⁶⁰
- d. právo veta stálých členů u konkrétních rezolucí i procesních úkonů;⁶¹

„Důležité je zmínit, že pro platnost změn je nutná vnitrostátní ratifikace v národních parlamentech členských států – Charta OSN je de iure mezinárodní smlouvou“

Příkladem takovéto změny Charty může být ta první z roku 1965 zmíněna výše.

Články 108 a 109 poté hovoří o dvou způsobech změny Charty OSN:⁶²

1. Přijetí navrhovaných změn Valným shromážděním – takové změny musí podpořit dvě třetiny členů Valného shromáždění a pro vstup změn v účinnost je nutné změny ratifikovat 2/3 většinou členů OSN a zároveň všemi stálými členy RB.
2. Valné shromáždění hlasy dvou třetin svých členů a RB hlasy devíti jakýchkoliv členů jsou oprávněni společně svolat konferenci pro revizi Charty. Výstup z konference může být následně schválen dvěma třetinami hlasů účastníků. Pro účinnost změny je nutné ratifikovat návrhy 2/3 většinou členů OSN a zároveň všemi stálými členy RB.

Pro provedení takových změn je tudíž potřebný souhlas všech stálých členů RB.

Ratifikace je proces schválení mezinárodní smlouvy nebo její části vrcholným legislativním orgánem daného státu.

7 Shrnutí

Na předchozích stranách bylo cílem shrnout historické pozadí a motivace ke vzniku Rady jako vrcholného orgánu OSN. RB je klíčovým aspektem zajištění světové bezpečnosti a ojedinělým orgánem s výkonnou mocí ve strukturách mezinárodních organizací. Ustavena však byla před téměř 80 lety a to ve světě, který byl diametrálně odlišný od toho dnešního. Způsob obsazení míst stálými členy je v dnešním světě zastaralý, jelikož opomijí další světové velmoci.

Hlavním problémem není výběr pěti stálých členů, ale absence stálých křesel pro další významné hráče na mezinárodním poli. Snahou RB při jejím zrodu bylo reprezentovat ve formě stálého členství všechny světové velmoci – v současnosti tomu tak ovšem není. RB tak není trvale schopna řešit konflikty, v nichž je některý ze stálých členů více či méně zapojen. Rozpad Sovětského svazu vedl k zániku bipolárního světa a otevřel prostor pro nástup nových velmocí, které se staly důležitými hráči na mezinárodním poli. S touto skutečností se pojí i snaha nových velmocí o větší slovo při řešení otázek světové bezpečnosti.⁶³ Změny navrhovaly převážně státy zapojené do regionálních skupin, ale také uskupení států, která měla pouze málo pojících prvků

kromě reformy Rady. Shoda na nutnosti reforem ovšem není jednotná napříč členy OSN, a je tudíž nutné se zamyslet nad negativními aspekty případné reformy a důsledky, které by s sebou tato změna fungování OSN nesla.

Klíčové je zamyslet se nad proveditelností zmíněných reforem. Schvalovací proces je komplikovaný a neobejde se bez souhlasu Valného shromáždění a následné ratifikace parlamenty či vládami členských zemí. Samotná Rada bezpečnosti OSN může provádět změny pouze v procesních záležitostech, což ale také může skýtat příležitost pro zlepšení fungování RB, například vytvořením formálního jednacího rádu. Nicméně i když RB sama o sobě některé reformy provést nemůže, myšlenky reformy musí pramenit přímo z ní. Pokud tedy členové naleznou shodu na možných reformách, mohou je zpracovat a následně předložit Valnému shromáždění formou doporučení. Je zde také možnost svolání zvláštní konference pro reformu Charty OSN. Ať dojde k jakékoli reformě, bude nutný konsenzus v podstatě napříč celou RB a následně i napříč celou OSN.

Otzázkы pro jednání

- Je reforma Rady bezpečnosti OSN potřebná? Z jakých důvodů?
- Byl Váš stát podporovatelem některého z minulých reformních návrhů?
- Který z minulých reformních návrhů je Vašemu státu nejbližší?
- Co je cílem Vašeho státu v tomto bodu agendy?
- Má váš stát zájem aktivně pomoci proti segregaci Palestinců? Pokud ano, jak?
- Jak se může Váš stát více zapojit do neformálního fungování RB?

Doporučené zdroje

1. Rozhovor České televize týkající se nefunkčnosti RB

<https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1420898-spolecnost-narodu-nepodareny-pokus>

2. Televizní dokument o životě a práci českého diplomata Karla Kovandy, který byl prvním Čechem předsedajícím RB. Dokument popisuje procedurální fungování RB na příkladu Rwandské krize z počátku 90. let.

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/12801425023-karel-kovanda-zapas-o-svedomi-osn/>

3. Charta OSN, převážně kapitola V

<https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

4. Návrh rezoluce Valného shromáždení OSN předložený skupinou Uniting for Consensus

<https://centerforunreform.org/wp-content/uploads/2010/01/UFC-proposal.pdf>

¹ *Charta OSN. Organizace spojených národů* [online]. [cit. 07.10.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

² About Us | United Nations. *Welcome to the United Nations* [online]. Copyright ©UN Photo [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/about-us>

³ United Nations Security Council | History & Members | Britannica. *Encyclopedia Britannica / Britannica* [online]. Copyright © Garudeya [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/United-Nations-Security-Council>

⁴ Reforming the United Nations Security Council: Increasing Equality in the International Arena *Georgetown Journal of International Affairs - Georgetown Journal of International Affairs* [online]. Copyright © 2022 Walsh School of Foreign Service [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <https://gjia.georgetown.edu/2022/09/09/reforming-the-united-nations-security-council-increasing-equality-in-the-international-arena/>

⁵ United Nations created - HISTORY. [online]. Copyright © 2022 A [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <https://www.history.com/this-day-in-history/united-nations-created>

⁶ WAGNER, R. Harrison. "What Was Bipolarity?" *International Organization*, vol. 47, no. 1, 1993, pp. 77–106. JSTOR. [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/2706883>.

⁷ League of Nations - History Learning Site. *The History Learning Site Covering All Historical Topics* [online]. Copyright © 2000 [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <https://www.historylearningsite.co.uk/modern-world-history-1918-to-1980/league-of-nations/>

⁸ Security Council | United Nations. *Welcome to the United Nations* [online]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/model-united-nations/security-council>

⁹ How Did Decolonization Reshape the World? | World101. Home / World101 [online]. Copyright ©2017 [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <https://world101.cfr.org/historical-context/global-era/how-did-decolonization-reshape-world>

¹⁰ *United Nations Treaty Collection* [online]. Copyright ©wE [cit. 10.10.2022]. Dostupné z: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1966/03/19660301%2010-13%20PM/Ch_I_5_ap.pdf

¹¹ Oct. 25, 1971 | People's Republic of China In, Taiwan Out, at United Nations - The New York Times. *The New York Times Web Archive*[online]. Dostupné z: <https://archive.nytimes.com/learning.blogs.nytimes.com/2011/10/25/oct-25-1971-peoples-republic-of-china-in-taiwan-out-at-un/>

¹² Russia Takes Over the Soviet Union's Seat at the United Nations - EJIL. *European Journal of International Law* [online]. Copyright © 1998 [cit. 11.10.2022]. Dostupné z: <http://www.ejil.org/article.php?article=2045&issue=102>

¹³ *Charta OSN. Organizace spojených národů* [online]. [cit. 07.01.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

¹⁴ Vetoes - UN Security Council Meetings & Outcomes Tables - Research Guides at United Nations Dag Hammarskjöld Library. [online]. Dostupné z: <https://research.un.org/en/docs/sc/quick/veto>

¹⁵ *Security council deadlocks and uniting for peace an Abridged history*. Dostupné z: https://www.securitycouncilireport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Security_Council_Deadlocks_and_Uniting_for_Peace.pdf

¹⁶ Uniting for Peace: The Emergency Special Session on Ukraine. *Harvard International Law Journal – The oldest and most-cited student-edited journal of international law, the Harvard International Law Journal covers a wide variety of topics in public and private international law.* [online]. Dostupné z: <https://harvardilj.org/2022/04/uniting-for-peace-the-emergency-special-session-on-ukraine/>

¹⁷ The united nations security council, Its Veto powers and its reform. Dostupné z: <http://www.miat.org.au/articles/UNSC%20FULL%20REPORT%20Sept%202011.pdf>

¹⁸ Veto and its power analysis. [cit. 21.11.2022]. online]. Dostupné z: <http://www.miat.org.au/articles/UNSC%20FULL%20REPORT%20Sept%202011.pdf>

¹⁹ Legitimacy, Power, and the Symbolic Life of the UN Security Council dostupnéz:<https://static1.squarespace.com/static/55bc2903e4bob7e056744a52/t/59371af1d482e993633cc2ea/1496783614225/legitimacy+symbolic+life+GG+2002.pdf>

²⁰ Vetoes - UN Security Council Meetings & Outcomes Tables - Research Guides at United Nations Dag Hammarskjöld Library. Research Guides. Dostupné z: <https://research.un.org/en/docs/sc/quick/veto>

²¹ viz tabulka č.1

²² Veto cast list for each resolution [online]. Dostupné z: https://www.un.org/depts/dhl/resguide/scact_veto_table_en.htm

²³ Russia vetoes Security Council resolution that denounces its invasion of Ukraine: NPR. *NPR - Breaking News, Analysis, Music, Arts & Podcasts*: Dostupné z: <https://www.npr.org/2022/02/25/1083252456/russia-vetoes-un-security-council-resolution-that-denounces-its-invasion-of-ukraine>

²⁴ Rezoluce Rady bezpečnosti. Dostupná z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/330/37/PDF/N2233037.pdf?OpenElement>

²⁵ UN General Assembly - Election of five non-permanent members of the Security Council. *Welcome to the United Nations* [online]. Dostupné z: https://www.un.org/en/ga/62/plenary/election_sc/bkg.shtml

²⁶ ostatními jsou myšleny tyto státy: Kanada, Austrálie, Nový Zéland a Israel

²⁷ United Nations Information Service Vienna [online]. Dostupné z: https://unis.unvienna.org/pdf/freedom_an-nan.pdf

²⁸ ANNAN, Kofi. "In Larger Freedom": Decision Time at the UN. *United Nations Digital Library System* [online]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/550204>

²⁹ Neúspěšným mandátem se rozumí mandát, při kterém daný stát nenaplní cíle regionální skupiny

³⁰ Charta OSN. Organizace spojených národů [online]. [cit. 07.10.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

³¹ Tamtéž

³² COX, Brian. United Nations Security Council Reform: Collected Proposals and Possible Consequences. *South Carolina Journal of International Law and Business* [online]. 2009, 6 (1), s. 90-128 [cit. 16.10.2022]. Dostupné z: <https://scholarcommons.sc.edu/scjilb/vol6/iss1/4/>.

³³ Germany and Japan: A Comeback Story - The Globalist. *The Globalist - Daily online magazine on the global economy, politics and culture* [online]. Copyright © 2022 The Globalist. All rights reserved. [cit. 18.10.2022]. Dostupné z: <https://www.theglobalist.com/germany-and-japan-a-comeback-story/>

³⁴ Postavení Indie, jako světové velmoci [online]. Dostupné z: <https://www.cnn.com/2023/01/17/business/india-population-worlds-largest-hnk-intl/index.html>

³⁵ Analýza reformního návrhu zemí G4 dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1758-5899.12934>

³⁶ Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters. *Security Council Report* [online]. Copyright ©x [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/A_59_L64.pdf

³⁷ UN Security Council Candidates Drop Demand for Veto Power. *Archive - Global Policy Forum* [online]. Copyright © 2005 [cit. 07.02.2023]. Dostupné z: <https://archive.globalpolicy.org/security-council/security-council-reform/transparency-including-working-methods-and-decisionmaking-process/41208.html%3Fitemid=914.html>

³⁸ Charta OSN [cit. 07.01.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

³⁹ Member States' contributions to the United Nations regular budget for the year 2015, Dostupné z: https://digitallibrary.un.org/record/785951?ln=zh_CN

⁴⁰ Troop and police contributors. UN Peacekeeping [online]. [cit. 18. 10.. 2022]. Dostupné z: <https://peacekeeping.un.org/en/troop-and-police-contributors>

⁴¹ Member states elected to the Security Council [cit. 19.10.2022]. Dostupné z: <https://www.un.org/en/sc/reperoire/data/Membership%20in%20the%20Security%20Council%20by%20country%201946-2015.pdf>

⁴² Uniting for Consensus (UfC) – Rappresentanza Permanente d’Italia ONU – New York. *Document Moved* [online]. Dostupné z: <https://italyun.esteri.it/en/italy-and-the-united-nations/uniting-for-consensus-ufc/>

⁴³ Fulci, Francesco Paolo. “The Future of Peacekeeping.” *The Brown Journal of World Affairs*, vol. 3, no. 1, 1996, pp. 49–58. JSTOR, <http://www.jstor.org/stable/24590395>. Accessed 14 Oct. 2022.

⁴⁴ MAGALHAES BARRETO SILVA, Marina. Spoiler of Reformer? The Uniting for Consensus group and UN Security Council reform. 2014. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/11094/34548>

⁴⁵ ‘UNITING FOR CONSENSUS’ GROUP OF STATES INTRODUCES TEXT ON SECURITY COUNCIL REFORM TO GENERAL ASSEMBLY | UN Press. [online]. Dostupné z: <https://press.un.org/en/2005/ga10371.doc.htm>

⁴⁶ Press Release – Uniting for Consensus Group (UfC) – Rappresentanza Permanente d’Italia ONU – New York. *Document Moved* [online]. Dostupné z: https://italyun.esteri.it/en/news/dalla_rappresentanza/2021/09/comunicato-stampa-uniting-for-consensus_o-2/

⁴⁷ Intergovernmental Negotiations on Security Council Reform | General Assembly of the United Nations. *Welcome to the United Nations* [online]. Dostupné z: <https://www.un.org/pga/76/2022/02/o8/intergovernmental-negotiations-on-security-council-reform/>

⁴⁸ Security Council reform outside the ign Process [online]. Dostupné z: <https://centerforunreform.org/security-council-reform-outside-the-ign-process/>

⁴⁹ About the African Union | African Union. *Home / African Union* [online]. Copyright © The African Union Commission [cit. 14.10.2022]. Dostupné z: <https://au.int/en/overview>

⁵⁰ United Nations Security Council Reform – ACCORD. ACCORD – *The African Centre for the Constructive Resolution of Disputes* [online]. Dostupné z: <https://www.accord.org.za/conflict-trends/united-nations-security-council-reform/>

⁵¹ ARIYORUK, Aica. Players and Proposals in the Security Council Debate. *Archive - Global Policy Forum* [online]. Copyright © 2005 [cit. 14.10.2022]. Dostupné z: <https://archive.globalpolicy.org/security-council/security-council-reform/41204.html>

⁵² United Nations Security Council Reform – ACCORD. ACCORD – *The African Centre for the Constructive Resolution of Disputes* [online]. Dostupné z: <https://www.accord.org.za/conflict-trends/united-nations-security-council-reform/>

⁵³ Africa and the Permanent Membership of the UN Security Council. [online]. Dostupné z: <https://www.laits.utexas.edu/africa/ads/360.html>

⁵⁴ Provisional Rules of Procedure | United Nations Security Council. *Welcome to the United Nations* [online]. Dostupné z: <https://www.un.org/securitycouncil/content/reperoire/provisional-rules-procedure>

⁵⁵ S/2017/507: UN Documents : Security Council Report. *October 2022 Monthly Forecast: Security Council Report* [online]. Copyright © 2022 Security Council Report [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/un-documents/document/s2017507.php>

⁵⁶ Článek 31 a 32 Charty OSN. *Charta OSN* [cit. 07.10.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

⁵⁷ Metody fungování Rady Bezpečnosti [online]. Dostupné z: <https://www.securitycouncilreport.org/un-security-council-working-methods/arria-formula-meetings.php>

⁵⁸ UN General Assembly - Election of five non-permanent members of the Security Council. *Welcome to the United Nations* [online]. Dostupné z: https://www.un.org/en/ga/62/plenary/election_sc/bkg.shtml

⁵⁹ *Charta OSN*. Organizace spojených národů [online]. [cit. 07.010.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

⁶⁰ Tamtéž.

⁶¹ Obstructing the Security Council: The Use of the Veto in the Twentieth Century. *Journal of the History of International Law* (2001). Brill / Over three centuries of scholarly publishing [online]. Copyright © 2016 [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: https://brill.com/view/journals/jhil/3/2/article-p218_4.xml

⁶² *Charta OSN*, kapitola XVIII , článek 108 a 109 [online]. Copyright ©D [cit. 29.10.2022]. Dostupné z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2022/07/Charta-OSN-2019.pdf>

⁶³ Bipolarism and Its End: From the Cold War to the Post-Cold War World. International Studies Association and Oxford University Press [online]. Dostupné z: <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-325>

Pražský studentský summit

Pražský studentský summit je unikátní vzdělávací projekt existující od roku 1995. Každoročně vzdělává přes 300 studentů středních i vysokých škol o současných globálních témaitech, a to především prostřednictvím simulace jednání čtyř klíčových mezinárodních organizací – OSN, NATO, EU a G20.

Asociace pro mezinárodní otázky

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

Adam Bařinka

Autor je spolupracovníkem Asociace pro mezinárodní otázky a členem přípravného týmu Pražského studentského sumitu.

Autor: Adam Bařinka

Imprimatur: Ondřej Běhan, Tereza Jedličková

Jazyková úprava: Sára Abboudová, Barbora Trčková, Kateřina Pechmannová

Faktická korektura: Matěj Hulička

Analytik: Martin Mezenský

Sazba: Adam Didecký

Grafická úprava: Jaroslav Kopřiva

**Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro
potřeby XXVIII. ročníku Pražského studentského sumitu.**

© AMO 2022

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 813 460

e-mail: summit@amo.cz

IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz